

HODNOCENÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Autor diplomové práce: Bc. Lucie CHEMČUKOVÁ
 Název práce: *Zkušenosti dospělých žen s roztroušenou sklerózou v procesu zaměstnávání*
 Vedoucí diplomové práce: Mgr. et Mgr. Jan CHRASTINA, Ph.D.
 Oponent diplomové práce: Mgr. Zdeňka KOZÁKOVÁ, DiS., Ph.D.

1. Identifikování problémové oblasti práce	ano	jen částečně	ne
Práce v rámci identifikace problémové oblasti uvádí, analyzuje, srovnává a hodnotí vybrané relevantní teorie a výsledky empirických výzkumů dané problematiky		X	

2. Cíle práce	ano	jen částečně	ne
Hlavní cíle práce jsou formulovány v souladu se stanovenou problémovou oblastí		X	
Cíle práce jsou operacionalizovány na konkrétní dílčí cíle, jimž odpovídá její struktura	<i>Neposuzováno – kvalitativní přístup</i>		
Cíle práce jsou formulovány jasně a konkrétně		X	
Stanovené cíle byly naplněny	X		

3. Teoretická východiska práce	ano	jen částečně	Ne
Práce definuje či konstruuje klíčové teoretické kategorie na základě analýzy, komparace a hodnocení aktuálního stavu zkoumání dané problematiky		X	
Definované klíčové kategorie zakládají a vymezují teoretický rámec diplomové práce	X	X	
Téma je náročné na zpracování teoretických poznatků		X	
Autor vychází z primárních zdrojů	X		
Autor pracuje s aktuální odbornou literaturou a zdroji	X		
Autor používá a cituje zahraniční odbornou literaturu	X		
Teoretické kategorie vymezené autorem korespondují s výběrem metod a postupů v praktické část práce		X	

4. Praktická část práce	ano	jen částečně	Ne
Autor vhodně volí metody a postupy s ohledem na tematické zaměření práce	X		
Autor správně používá metody a postupy sběru a zpracování empirických dat	X		
Autor provádí hodnocení efektivity použitých metod a postupů ve vztahu ke zkoumanému problému		X	
Autor dostatečně prezentuje výsledky empirického výzkumu		X	
Autor vyvozuje platnost závěrů s ohledem na zjištěné údaje	<i>Neposuzováno – kvalitativní přístup</i>		
Autor interpretuje výsledky empirického výzkumu ve vztahu k současnému stavu zkoumání dané problematiky		X	
Praktická část je náročná na sběr a zpracování empirických dat		X	

5. Formální náležitosti	Ano	jen částečně	Ne
Práce je logicky uspořádána	X		
Práce má přiměřenou stylistickou úroveň	X		
Odkazy a citace jsou v souladu s platnou citační normou	X	X	
Práce má vhodnou grafickou úpravu (úprava textu, tabulek atd.)	X		

Připomínky a otázky k obhajobě:

Diplomová práce přibližuje čtenáři svět postavený na žitých zkušenostech dospělých žen s roztroušenou sklerózou v kontextu procesu zaměstnávání. Práce má adekvátní rozsah, struktura práce i pasáží textů je vhodná, jednotlivé kapitoly a podkapitoly na sebe víceméně vhodně navazují. Autorka vymezuje teoretický rámec v jednotlivých podkapitolách a přechází k vymezení metodologického rámce a dostává se k výsledkům vlastního empirického bádání a k diskusi. Styl textu je na přiměřené úrovni kladené na tento typ kvalifikačních prací, jde vidět preciznost autorky v dodržování vhodné terminologie, převážnou část textu (poznatků) opírá autorka o teoretická zjištění získaných z odborné literatury, ale také ze zdrojů „nižší kvality“.

Od úvodu lze spatřovat jasnou linii myšlenkového přístupu autorky a jejího následného zpracování v logice přístupu k problematice. Autorka pro získání potřebných dat v rámci kvalitativního přístupu kombinuje polostrukturovaný rozhovor s nedokončenými větami, aplikuje analytické procedury známé z kódování a rovněž tematickou analýzu. V rámci vícepřípadové studie autorka prezentuje výsledky (zjištění) pro jednotlivé případy (celkově do studie byly zahrnuty tři participantky), jsou zmíněny limity studie a také etické aspekty studie. Autorkou navržená doporučení pro praxi jsou (netradičně) uvedena v závěru. Text diplomové práce je čtivý, působí převážně konzistentně, je vhodně pracováno s literaturou.

K obsahu, pojetí a zpracování mám některé připomínky. Chronologicky uvedu ty k **teoretickému rámci**:

- Hlavní část první kapitoly svým obsahem příliš neodpovídá svému názvu. Nesoulad názvu s obsahem lze sledovat na vícero místech textu.
- Text je tvořen převážně prostou kompilací, postrádám komparaci poznatků a informací založenou na vícezdrojovém odkazování a hlubší práci se zdroji. Autorka neprovádí analytickou a syntetickou činnost směrem k podložení současného stavu poznání.
- Jelikož autorka práce a priori věděla o faktu, že bude výzkum zpracovávat s pomocí kvalitativní výzkumné strategie, měl být *teoretický rámec práce zpracován z jiných relevantních studií, avšak realizovanými taktéž kvalitativně*.
- V některých pasážích textu nelze jednoznačně rozpoznat zdroj informací (týká se zejména delších souvětí či rozsáhlejších odstavců textu).
- *Autorka mísí žánry autorského přístupu k problematice – někdy je na předkládané informace nahlíženo psychologicky, jindy medicínsky, poté optikou čistě sociálních věd, příp. z pohledu patientského,*

autorčina přesvědčení apod., což na některých místech nepůsobí vhodně a věrohodně. Některé pasáže poznatků mi, bohužel, přijdou jako výčet „všech dohledaných informací“, některé výčtové pak rovněž „skriptově“. Mnohdy lze spatřovat autorčinu dominanci v prezentování informací – předložené pasáže textu působí „striktně“ a někdy trochu „násilně“ (není ponechána příliš možnost odklonit se od autorčina myšlení).

- Terminologie a odbornost ne vždy odpovídá aktuálností (např. „plná a částečná invalidita“; „stupně invalidity“ vs. „stupně invalidního důchodu“; „posouzení zdravotního stavu vs. posouzení pracovní schopnosti vs. posudek o invaliditě vs. rozhodnutí o nároku na invalidní důchod“ v kontextu posuzování invalidity / zahájení řízení apod.).
- Přestože je zřejmé, že autorka užívá APA citační styl odkazování, ne všechny odkazy jsou správně uvedeny. Jako rušivé hodnotím odkazování časopisů („Florence, 2016“), TV a jiných mediálních zdrojů informací.
- Některá konstatování jsou formulována, bohužel, neobratně a významově nejednotně (kupř. „Jako osoby se zdravotním postižením jsou definované osoby v první, druhém nebo třetím stupni invalidního důchodu, což znamená, že ne všechny osoby s RS sem spadají.“ (s. 16); „Pokud je zdravotní stav pacienta s RS natolik závažný, že nemůže docházet do zaměstnání ani být jinak výdělečně činný, má v České republice tyto možnosti např. pobírat invalidní důchod (najdeme jej v zákoně č. 155/1995 Sb., zákon o důchodovém pojištění v posledním platném znění).“ (s. 17)).
- Některé (stejně) informace se opakují na různých místech textu (např. téma rekvalifikace, sociální rehabilitace, aspekty pracoviště, úprava podmínek a obsahu vykonávané práce apod.).

Empirická část:

- *Cíl výzkumného šetření obsahuje kvantifikující koncept „nejvíce problematické“ a výzkumná otázka 2 není v přímé vazbě na vymezený cíl.*
- Za zbytečné považuji teoretické popisy metodologie (co je to kvalitativní přístup, základní aspekty vedení kvalitativního výzkumu, fáze a postupy, vysvětlování základních pojmů z metodologie apod.).
- Čtenáři není zřejmé, proč nebyly realizovány rozhovory dříve, než nastal nouzový stav spojený s COVID-19, tzn. s nutností vzdáleného vedení dotazování.
- Autorka uvádí nejdříve Skype, poté audiohovor, následně dotazování spojené s videem a také komunikaci a videohovor s pomocí sociální sítě Facebook. K popisu nedokončených vět jsou autorkou uvedeny pouhé tři řádky textu (s. 26).
- Není jasné, proč autorka zvolila kombinaci právě polostrukturovaného rozhovoru s nedokončenými větami a *jak (a proč) techniky na sebe navazují.*
- Autorka častokrát odkazuje na „výzkumnou otázku“, nicméně v práci jsou vymezené otázky dvě.

- Sekundární odkazování (např. „Švaříček, Šed'ová, 2014“) neobsahuje všechny komponenty.
- Domnívám se, že *délka zkušenosti se zaměstnáním je významné kritérium pro výběr osob pro zařazení do souboru* (zajisté bude jinak odpovídat zaměstnankyně po 3 měsíční zkušenosti v zaměstnání a jinak zaměstnankyně opouštějící zaměstnání např. po 10 letech), *stejně tak jako závažnost zdravotního stavu* (např. četné jsou komorbidity anebo alterace kognitivních a exekutivních funkcí).
- Nerozumím výběru vhodných osob lékařem a kolegyní z akademického prostředí (ne výzkumníkem, kde spatřuji značný limit), stejně jako *získání pouhých tří případů, a to navíc s pomocí strategie sněhová koule*.
- Co znamená „... bylo ověřeno, zda jsou skutečně cílovou skupinou výzkumného šetření“, resp. *jakými mechanismy ověřování proběhlo?*
- Značnou možnost ovlivnění výzkumníkem spatřuji v „Účastnice byly poté seznámeny se zaměřením diplomové práce, výzkumným cílem, jaké záměry má výzkumnice s daty a informacemi, které během rozhovoru poskytnou. Stejně tak byly znovu upozorněny, že je rozhovor zaznamenáván na diktafon a na archivaci těchto informací.“
- Druhá a třetí nedokončená věta jsou ze strany autorky poměrně návodné – nejsou započítím neutrálního myšlení, ale směřují k a priori očekávané odpovědi.
- Autorka nesprávně pracuje s konceptem triangulace (s. 30) – *určitě autorka uplatnila všechny typy triangulací?*
- Limity studie: vymezené limity studie nepopisují jak ovlivnily průběh vedení výzkumu, resp. kvalitu zjištění a výsledků (zejména jejich kvalitu). *Ne všechna konstatování je rovněž možné považovat za limity studie* (např. „nepravdělná komunikace“, „technická neobratnost autorky“, „nízká informovanost o daném tématu v ČR“ apod.).
- *V čem se liší fáze kódování a kategorizací od tematické analýzy uplatněné v rámci analýzy dat?*
- *Autorka v mnoha ohledech interpretuje data, bohužel, kvantitativním postojem* (jmenujme např. „mnohá omezení“, „největší problém“, „největší úskalí“, „nejvíce komplikující symptom“, apod.).
- Diskuse je tvořena poznatky, které spíše tvoří vhodnou platformu pro teoretická východiska / teoretický rámec, než podklad k diskusi.
- Závěr je poměrně rozsáhlý (byť zahrnuje i doporučení pro praxi), jde však spíše o popis obsahu práce a výběr ze zjištění.
- A priori předpojatý postoj v Informovaném souhlasu (s. 73): zlepšit nynější situaci žen s roztroušenou sklerózou v oblasti zaměstnávání. *V čem se liší obsahově od „Prohlášení“ (Příloha 2), který je také podepsován?*

- Ne všechny otázky v Souboru otázek v polostrukturovaném rozhovoru (Příloha 3) jsou vhodně konceptualizovány, některé jsou návodné a jiné a priori známé, navíc s kvantitativní povahou některých z nich.

Závěr:

Diplomová práce prezentuje v současné době již velmi dobře známé a rozpracované téma, a to napříč vědními a studijními oblastmi. Autorka prokázala schopnost vést kvalitativně orientované výzkumné šetření (avšak s mnoha rezervami), stejně tak byla prokázána schopnost samostatné tvůrčí činnosti a práce s odbornou literaturou.

Přestože autorka volí kvalitativní výzkumnou strategii, bohužel ne vždy se jí podařilo se této linii a požadavků na toto zpracování dat vhodně držet. Domnívám se, že autorka ze zpracovávaného tématu a metodologického zpracování vícepřípadové studie vytěžila pouze základní a mnohdy všeobecně známá zjištění. Zde je nutné položit si základní otázku: „**Co je vlastním výstupem vícepřípadové studie?**“

DIPLOMOVOU PRÁCI
D O P O R U Č U J I K O B H A J O B Ě
a navrhuji hodnocení „C–D“.

K obhajobě připojuji tyto otázky:

- 1) *Autorka by se mohla/měla vyjádřit ke kurzívou uvedeným připomínkám výše.*
- 2) *Jak autorka vnímá koncept „proces zaměstnávání“? Pojem v práci není konceptualizován.*
- 3) *Je osoba s RS osobou se zdravotním postižením? (s. 15)*
- 4) *Prosím o objasnění konstatování „Jako osoby se zdravotním postižením jsou definované osoby v první, druhém nebo třetím stupni invalidního důchodu, což znamená, že ne všechny osoby s RS sem spadají.“ (s. 16)*
- 5) *Co je vymezeno pojmy „práceschopnost“ a „pracovní zaměření“, se kterým v textu práce pracujete?*
- 6) *Jak autorka odlišuje „design“ a „metodu“ (reakce ke konstatování na s. 25)?*
- 7) *Co je tedy vlastním výstupem vícepřípadové studie?*
- 8) *Jaký postup byl využit v rámci analýzy dat tematickou analýzou?*
- 9) *Typickým výstupem kvalitativně orientovaných prací je návrh nové teorie, pracovní hypotézy pro další práci ve výzkumu, popření východisek, teorií apod. – mohla bys se autorka k tomuto, prosím, vyjádřit?*

V Olomouci dne 11. 8. 2020

Jan Chrastina
vedoucí diplomové práce